

ПЕРЕДМОВА

Ці тексти мені передали знайомі військові з приміткою: Горіх! Ми знаємо, що вона класна бійчиня. Ми також думаємо, що вона класна поетка, але кинь своїм оком, що скажеш?

Відразу після прочитання я пішла з рукописом до Ірини Білоцерковської, директорки «Білки». Іро, подивись, будь ласка. Мені здається, нам у руки впало щось дуже особливе, незвичайне. Щось таке, заради чого і працює наше видавництво, шукаючи і відкриваючи нових авторів.

І я була абсолютно щаслива, коли за кілька днів отримала від «Білки» повідомлення: Звичайно, ми видаємо цю книгу.

Ірина Бобик пише так, як писали б наші бабусі, які пережили Голодомор, розстріли чоловіків, смерті дітей, рабську працю і всі «принади» радянської окупації, яка зараз перейшла у російську окупацію і чинить ті самі звірства на наших землях, — так би писали наші бабусі, якби після всього їм дали снайперську гвинтівку, навчили рахувати поправку на вітер і показали, де засів ворог.

Тонко, стримано, терпляче, економлячи слова між вдихом і видихом. У перервах між роботою, із почуттям добре виконаного обов'язку. Із думкою про те, що за тобою стоять цілі покоління тих, кому не вдалося за себе помститися, і ніби приговорюючи: нічого, дівчата, потерпіть. Вам же звід-

ти видно: я все зроблю як належить — і за себе, і за вас.

Багато років — та навіть століть! — українська література була сумною, жалобною. Про «журбу» як невід'ємну рису нашої поезії хто тільки не писав. Але, зрештою, якою вона мала бути під таким гнітом, спостерігаючи і описуючи страшні трагедії, які випали на долю нашим людям?

Наша поезія і проза зазвучала по-новому тільки зараз, у часи війни. Так, сльози є, вони нікуди не поділися: як наша туга за загиблими, як і відчай від того, скільки всесвітів згасає довкола. Але крім плачів, ми виразно чуємо злість, чуємо азарт, чуємо характерне клацання затвору. «Екстаза атентату», писав майже сто років тому інший поет, резонуючи і відгукуючись на відчайдушний опір українців.

Екстаза помсти, сили, перемоги — ось що ви знайдете у цій збірці, написаній молодого українкою, поеткою, військовою. Читайте цю книгу у миті торжества — і вона укріпить вас у вашій радості. Читайте її у миті розгубленості і депресії — і вона дасть вам добротне друге дихання.

Тамара Горіха Зерня

* *

Прадід мій був єврейський байстрик,
А поза тим — звичайний селяк.
Дідо мій був зв'язковий УПА,
Хотів, не хотів — впала доля така.
Батько мій був міцнорукий шахтар,
Нічого, що мав, не приймав яко дар.

Один все життя ніс на собі тавро,
А другий мовчав, щоби гірш не було.
А в третього з праці аж рвалась спинá —
Я ваша дочка.
Вашим болем сумна.

* *

Реліквії наші — такі нетривкі.
Фото родинні так легко горять.
Здобич для диких чужих вояків —
Шите предкинею гарне вбрання.

Будинок дідівський, що був на віки?
«Градом» накрили — і він не вцілів.
Намиста, перстені, сережки-ковтки
За Голоду повіддавали за хліб.

У нас тільки пам'ять — як камінь важка,
Родинних історій відрадна печаль.
І гнів концентрується в твоїх руках,
Якими здіймаєш для помсти меч.

* *

Старче, стань мені батьком,
Свого так давно я не бачила.
Стирала з обличчя краплі,
Молитви шептала завчено.
Слова витікали карбами,
Мережали совість шрами;
Спогад болем загарбано —
Не здолає він яру між нами.
Сивий волос кину на шальку —
Хай буде все переважено.
Старче, стань мені батьком!
Свого. Так давно. Я не бачила.

* *

Я пам'ятаю, як він приходив на збори до школи,
Вічно спрацьований, чорнорукий, зеленоокий;
Я пам'ятаю, як він возився з бунтівливою,
 підрослою мною —

Я була його копія, молодша на тридцять п'ять років;
І так говорила мені завжди моя матір,
Що я пішла усім, крім квадрату лица,
 в ту кляту породу.

І тишив мене чудернацький той докір,
Бо порода була та жорстка, жилава і горда.
Любив реготати, любив смачну їжу
 і жарти жіночі.

Ми росли на байках з його минулого родом,
Про сільські весілля й узбецькі армійські ночі,
На книгах, які купував він з десятко
за одним заходом
І нам їх читав, і співав разом з нами,
і грав з нами в шахи
В перервах між фазами всепоглинної праці...

Скажіть мені, люди: як спогади в мозок повзуть,
 мов мурахи —
До лиха чи до добра це?